

**PESA INTERNATIONAL
JOURNAL OF
SOCIAL STUDIES**

**PESA ULUSLARARASI
SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ**

February 2017, Vol:3, Issue:1
e-ISSN: 2149-8385

Şubat 2017, Cilt:3, Sayı 1
p-ISSN: 2528-9950

journal homepage: www.sosyalarastirmalar.org

**AB'ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli
Üçüncü Ülke Tartışmaları**
**Debates on the Readmission and Safe Third Country in the Evaluation of
Asylum Applications to the EU**

Yıldırım TURAN

Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
yildirimturan@sakarya.edu.tr

Osman ŞAŞKIN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler,
osman_saskn@outlook.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 05 Ocak 2017
Kabul 20 Şubat 2017

Anahtar Kelimeler:

Geri kabul, güvenli üçüncü ülke, AB
mülteci hukuku.

© 2017 PESA Tüm hakları
saklıdır

Suriye iç savaşı ile birlikte milyonlarca kişi mülteci durumuna düşerek yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmıştır. Mülteci konumundaki bu kişiler Avrupa ülkelerini kendilerine yeni bir umut kapısı olarak görmektedir. Bunun içinde daha çok Avrupa ülkelerine göç ederek bu ülkelerde sığınma ve iltica başvurusunda bulunmaktadır. Bu söz konusu göçler Avrupa Birliği'nin sıkı politikaları ve vize uygulamaları sebebiyle daha çok yasadışı yollardan yapılmaktadır. Avrupa Birliği bu göçü önlemek adına çeşitli politika araçları kullanmaktadır. Söz konu bu araçların en etkin olanı günümüzde geri kabul ve güvenli üçüncü ülke uygulamalarıdır. Bu iki uygulama ile AB kendi üye ülkelerine göç etmiş mültecileri herhangi bir değerlendirmeye tabi tutmadan topluca sınır dışı etmektedir. İşte bu çalışma AB'nin yapmış olduğu geri kabul ve güvenli üçüncü ülke uygulamalarının iltica başvurularına etkisini analiz etmektedir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 10 October 2016
Accepted 20 October 2016

Keywords:

readmission, safe third country, EU
refugee law.

© 2017 PESA All rights reserved

Syrian civil war forced millions of people to flee from their homes and obtain refugee status. These people holding refugee status consider European countries as a new source of hope. Hence, they prefer to emigrate to European countries and seek asylum there. These migrations are mostly realized via illegal methods because of European Union's strict policies and visa requirements. European Union is used various policy instruments with a view to hindering these migrations. The most effective instrument is known as the readmission and safe third countries practices. With these two practices, EU deport en masse expatriated people and asylum seekers without doing any assessment. This study analyses the impact of EU's readmission and safe third country instruments on asylum requests.

GİRİŞ

Avrupa Birliği her ne kadar mülteci konusunda deneyimli bir coğrafyaya sahip olsa da karşılaşmış olduğu son mülteci sorunu karşısında başarılı bir politika yürütememiştir. Birlik mülteci sorunu karşısında ortak bir politika yürütmek yerine daha çok üye ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda izlemiş olduğu politikalar üzerinde durmuştur. Özellikle Suriye iç savaşı ile birlikte ortaya çıkan mülteci

sorunu bütün Avrupa ülkelerini etkilemiştir. Bu aynı zamanda Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra karşılaşmış olduğu ikinci en büyük mülteci sorunu olmuştur (Hopyar, 2016: 60). Avrupa Birliği karşılaşmış olduğu bu göç dalgasını önlemek adına çeşitli politikalar uygulamaya koymuştur. Bu politikalar daha çok göçü Avrupa sınırlarından uzak tutarak orada yönetmeye yönelik olmuştur. Bunu başarmak adına kullanmış olduğu en etkin araçlar ise geri kabul ve güvenli üçüncü ülke gibi mültecilerin sığınma ve iltica hakkını elinden alan ve onları topluca sınırdışı eden politikalar olmuştur.

Geri kabul anlaşması genel olarak yasadışı yollarla bir ülkeye giren kişi veya grupların anlaşma yapılmış kaynak ülkeye veya en son transit geçiş yaptıkları ülkeye geri gönderilmesini düzenlemektedir. Söz konusu bu geri kabul anlaşmaları ile birlikte mültecilerin en temel hakkı olan iltica hakları ellerinden alınmaktadır. Çünkü bu anlaşmalar ile birlikte AB ülkelerine yapılan iltica başvuruları bireysel anlamda değil daha çok toplu olarak değerlendirmektedir. Bu hem geri göndermeme ilkesine hem de insan hakları sözleşmesine göre uygunluk göstermemektedir. Çünkü geri göndermeme ilkesine göre iltica başvuruları toplu olarak değil bireysel olarak değerlendirmelidir. Geri kabul aynı zamanda iltica başvurusunda bulunan kişileri değerlendirmeye almadan sınırdışı ettiği için başvuruda bulunan kişinin değerlendirme sürerken kendisini yetkili makamlarda savunma hakkını da elinden almaktadır. Geri kabul insan hakları açısından da aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü iltica ile ilgili prosedürel güvenceler çoğu zaman geri kabul anlaşmalarında geri plana atılmaktadır. Ancak hukuka göre ilticacının başvurusunun o ülkedeki yargı tarafından incelenip bir karara bağlanması gerekmektedir.

Günümüzde Avrupa sınırlarında bekleyen mültecilerin durumlarının teker teker değerlendirilmesi gerekirken toplu olarak değerlendirmeye tabi tutulması insan haklarını açık bir şekilde ihlal etmektedir. Bunun yanında güvenli üçüncü ülke kavramı da tıpkı geri kabulde olduğu gibi mültecilerin iltica haklarını elinden almaktadır. Güvenli üçüncü ülke kavramına göre iltica hakkı için bir devlete başvuran kişi, bu başvuruyu daha önce "güvenli" sayılan başka bir ülkede de yapma imkânına sahip olmuştusa, başvurusu reddedilir (Peker ve Sancar, 2007: 36). Buradan da açık bir şekilde görülmektedir.

Güvenli üçüncü ülke sadece iltica başvurularının değerlendirmesinde değil aynı zamanda yapısı bakımından da sorun teşkil etmektedir. Çünkü söz konusu bu kavramın belirlenmesinde çoğu kez siyasi yönelimler etkili olmaktadır. Ülkeler güvenli üçüncü ülke belirlerken genellikle kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmektedirler. Avrupa Birliği yapmış olduğu bu tarz uygulamalar ile mültecilerin sığınma ve iltica haklarını ellerinden almaktadır. Bununla da kalmayarak sırf mültecileri kendi sınırlarından uzak tutmak adına Sırbistan ve Türkiye gibi aslında güvenli üçüncü ülke kriterlerini sağlamayan ülkeleri bile güvenli ülke saymaktadır. İşte bu çalışma geri kabul ve güvenli üçüncü ülke kavramlarının ne anlama geldiği, bunların iltica başvuruları üzerindeki etkilerinin ne olduğu ve Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi neden güvenli üçüncü ülke olarak tanıdığı gibi sorulara cevap bulmaktadır.

1. Avrupa Birliği'nde Mülteci Hukuku

İkinci Dünya Savaşı boyunca yaşadıkları mülteci deneyimleri, Avrupalı devletleri mülteci hukukunu yeniden gözden geçirmeye sevk etmiştir. Gerek kurumsal gerekse ulusal düzeyde Avrupa Birliği mülteci sorunlarına ilişkin endişelerini her fırsatta dile getirmiş ve geçerli olan sistemi değiştirmek üzere çalışmalarda bulunmuştur. Ancak sorun, "mülteciler ve bunu üreten koşullar" değil de mültecilerin sığındıkları ülkelerde neden oldukları problemler olarak algılanmaya başlanınca birlik, sınırlayıcı politikalar geliştirme konusunda harekete geçmiştir. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nde gözlemlenen göçmen siyasetindeki değişimin çıkış noktasını bu süreçte aramak gerekmektedir (Ünlü, 2007: 122). Göç ve sığınma konusunda yaşanmakta olan gelişmeler ve beraberinde hızlı bir değişim ve uyumlaştırma sürecine giren düzenlemeler böylesine hassas konularda neden ortak düzenlemelere ihtiyaç duyulması gerekliliği konusunu da beraberinde getirmiştir. Böylesine kapsamlı bir süreç tüm Avrupa ülkelerinde ve dolayısıyla birlik bazında "vatandaş olmayanlara" ilişkin koşullarla birlikte istihdam, etnik ilişkiler ve ulusal güvenlik gibi hassas konuları da yeniden şekillendirmektedir. Özellikle Maastricht öncesi süreç, Maastricht süreci ve Amsterdam Antlaşması'yla sığınma, göç ve mültecilik ile ilgili önemli adımlar atılmıştır (Keskin, 2014: 82-84). Ancak atılan bu önemli adımlar daha sonrasında sadece birer adım olarak kalmıştır. Çünkü Avrupa Birliği sığınma, göç ve mülteci konularında her ne kadar önemli adımlar atmış olsa da söz konusu bu adımların politika olarak uygulanmasına gelindiğinde birlik olarak ortak hareket edememiş ve mülteci sorununa kalıcı çözüm üretmemiştir. 1992 yılında Maastricht Antlaşması'nın imzalanmasıyla Avrupa Birliği ekonomik ve parasal bir birlik doğrultusunda ilerleyen ve belli alanlarda hükümetlerarası işbirliğini içeren bir birlik kurmuştur. Bu antlaşma ile birlik

tek bir çatı altında toplanmıştır (Keskin, 2014: 82-84). Söz konusu bu antlaşma birliğin tek çatı altında toplanmasının yanında sığınma ve iltica konularını da birliğin gündemine getirmiştir. Söz konusu bu konuların Avrupa Birliği'nin gündemine gelmesinde özellikle 1980'lerden sonra Batı Avrupa'ya göçlerin artması neden olmuştur (Coşkun, 2004: 31). Bu bağlamda ortak bir pazar oluşturma adına alınan ek önlemler göç ve sığınma alanlarındaki gelişmeler için seçilen forum hükümetlerarası işbirliği olmuştur. Bu çerçevede bu dönemde göçten sorumlu devlet başkanları tarafından önemli adımlar atılmıştır. Ancak daha sonraki süreçlerde yeterli anlamda bu konuda ortak hareket edilmemiştir. Bundan sonra ki süreçte Maastricht Antlaşması, Amsterdam Antlaşması ve Dublin Sözleşmesi ile şekillenmiştir.

Avrupa Birliği Maastricht Antlaşması'nda Avrupa vatandaşlığı ihdas edilmiş ve vatandaşların üye devlet ülkelerinde oturabilmeleri ve serbest olarak seyahat edebilmeleri kabul edilmiştir. Bunun ile birlikte sınırların kaldırılmasıyla birlikte mülteciler ve sığınma talebinde bulunma ile ilgili konular önem kazanmıştır (Odman, 1995: 66). Ortak sınırlarda kontrollerin kaldırılması ile ilgili Schengen Uygulama Antlaşması imzalanmıştır (Odman, 1995: 66). Söz konusu bu antlaşma dolaşım özgürlüğünün kapsamı ve uygulama esaslarını belirlemiştir. Böylece sınırlarda yapılan kontrolleri azaltmanın yanında vize ve iltica için ortak politikalar, uyuşturucu, terörist eylemler, kara para, yasadışı göç ve emniyet güçlerinin sıcak takibi gibi konularda ortak bir hükme bağlanmıştır (Ülger, 2003: 255). Bunun yanı sıra sığınma talebinde bulunan kişilerin durumları ile ilgili Dublin'de Dublin Sözleşmesi imzalanmıştır.

Dublin Sözleşmesi'nin hükümleri ile Schengen Sözleşmesi'nin hükümleri benzerlik göstermektedir. Bu iki Sözleşme'nin uygulanmasından doğabilecek çatışma ve çakışmaları önlemek için devletler, Bonn Protokolünü imzlanmış ve Schengen Sözleşmesi'nin iltica ile ilgili hükümlerinin Dublin Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesinden sonra uygulanmamasına karar verilmiştir (Keskin, 2010: 33). Söz konusu olan bu iki sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle birlikte üye devletlerin bu alanda mevzuatlarını uyumlaştırması konusunda kolaylıklar sağlamıştır (Odman, 1995: 66). Bunun yanında bu sözleşmeye taraf olan devletler 1951 Sözleşmesi ile 1967 Protokolü'ndeki yükümlülüklerini hiçbir coğrafi sınırlamaya bağlamadan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile işbirliği içinde faaliyetlerini yürüteceğini ifade etmişlerdir (Odman, 1995: 67). Ancak daha sonraki süreçte özellikle üye olan devletlerin kendi mevzuatlarını uygulamada büyük sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunların çözümü için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri BMMYK Tarafından hazırlanmış olan elkitabıdır. Bunun yanında ulusal mevzuatların uyumlaştırılması için ulusal doktrinlerde yayınlanmıştır (Odman, 1995: 67).

Dublin Sözleşmesi'nde sağlanmış olan sığınmacılar ile ilgili ortak zemin aynı zamanda bir iltica başvurusunu incelemekten hangi devletin sorumlu olduğunu da vurgulamıştır (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2012: 357). Ancak her ne kadar gerek Dublin Sözleşmesi'nde gerek ise Schengen antlaşmasında ulusal mevzuatları uyumlaştırılması için çaba harcanmış olsa da öngörülen sistemin çalışmayacağı ve uluslararası hukukun uygulanamayacağı vurgulanmıştır.

Sığınma ile ilgili düzenlemelerin uyumlu hale getirilmesi ihtimalinin çok zayıf olduğu değerlendirilmiş, ek olarak Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'na bu konuda yetki verilmesi gereği üzerinde durulmuştur (Odman, 1995: 68). Ortaya çıkan bu uyumsuzlukları gidermek için çeşitli tarihlerde düzenlenen eylem için İşbirliği Konferanslarında gündeme getirilmiştir. Bu konuda kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. 25-27 Nisan 1994 yılında Macaristan/Budapeşte'de düzenlenen konferansta mülteciler ve sürgünler ile ilgili olarak Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bir tebliğ sunulmuştur. Bu tebliğde söz konusu ülkelere bu konuların büyük bir gizlilik içinde yürütüldüğü ve BMMYK ve gayri resmi kuruluşların çalışmalarına dâhil edilmemeleri eleştirilmiştir (Odman, 1995: 68).

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Avrupa Birliği'nin sığınma ve iltica konularında yapmış olduğu çalışmalar pek de başarıya ulaşmamıştır. Her ne kadar Schengen ile sınırları kaldırıp serbest dolaşım imkânı sağlamış, Dublin Sözleşmesi ile de sığınma konusunda çalışmalar yapmış olsa da bunların üye devletlerin ulusal mevzuatlarında uygulanması konusunda büyük anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Söz konusu bu anlaşmazlıklar ve Avrupa Birliği üye ülkelerin iltica ve mülteci konusunda birlik olarak ortak karar alamama sorunu günümüzde de devam etmektedir.

Özellikle Ortadoğu'da patlak veren iç çatışmalar milyonlarca kişinin yaşadığı ülkeyi terk etmesine ve mülteci durumuna düşmesine yol açmıştır. Mülteci konumundaki bu milyonlarca kişi can güvenliklerini sağlamak ve daha iyi şartlarda yaşamak için genellikle Avrupa ülkelerine göç etmektedir. Milyonlarca

mülteciyi bir anda sınırlarında gören Avrupa Birliği ülkeleri yeni bir mülteci sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Söz konusu bu sorunu çözmek adına birlik üyesi ülkeler yeni politikalar geliştirmek zorunda kalmıştır. Birlik, yeni politikalarında göç sorununa çözüm bulmak yerine daha çok bunu Avrupa dışında tutmak ve orada yönetmek istemiştir. Bunun içinde en etkili araç olarak da geri kabul anlaşmaları ve güvenli üçüncü ülke gibi özellikle iltica başvurularında iltica haklarını hiçe sayan ve bireysel değerlendirme yerine başvuruları topluca değerlendirerek söz konusu mültecileri toplu halde geri kabul anlaşmaları ile belirlemiş olduğu güvenli üçüncü ülkelere göndermektedir. Çalışmanın sonraki bölümlerinde Avrupa Birliği'nin iltica başvurularının değerlendirmesinde etkili olan geri kabul ve güvenli üçüncü ülke konuları üzerinde durulacaktır.

2. Geri Kabul Nedir?

Avrupa Birliği'nin özellikle günümüzde mülteci politikalarını düzenlemede önemli bir yer tutan geri kabul anlaşmalarının iltica başvurularına etkisine geçmeden, öncelikle bu anlaşmaların ne ifade ettiği ve tarihsel anlamda nasıl geliştiğini açıklamada fayda vardır.

Geri kabul anlaşmaları; bir ülkeye yasadışı yollardan giriş yapmış ve genellikle yasalar ile belirtilmiş olan gümrük kapıları ile diğer giriş noktalarından sayılmayan yerlerden ülkeye girmiş ve halen ülkede bulunan kişiler ile bunların dışında giriş sırasında tüm bu şartları sağlamış olsalar bile, vize süresinin bitmesi veya buna benzer nedenlerle artık söz konusu şartları taşımadıkları için bu kişilerin vatandaşı oldukları ülkelere gönderilmelerine yönelik düzenlemeleri içeren anlaşmalardır (Çelik, 2014: 1).

Geri kabul anlaşmalarının tarihsel anlamda gelişimine bakıldığında söz konusu bu anlaşmaların çok eskiden beri Avrupa devletleri arasında var olduğu görülmektedir. Avrupa devletleri 19. Yüzyılın başından İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte birçok geri kabul anlaşması imzalamıştır. Söz konusu imzalanan bu anlaşmalar daha çok savaş sonrasında yerinden edilmiş insanların geri kabulleri için oluşturulmuştur. Bu bağlamda İkinci Dünya Savaşı geri kabul anlaşmaları bakımından dönüm noktası olmuştur (Hacıoğlu, 2016: 411). *Çünkü ilk geri kabul Antlaşmaları daha çok ülkelerin kendi vatandaşlarını geri kabul etmelerine ilişkin, daha sonraki Antlaşmalarda üçüncü ülke vatandaşlarının geri kabulü düzenlenmeye başlamıştır* (Hacıoğlu, 2016: 411). Daha sonraki süreçte özellikle 1950 ve 1960 yılları arasındaki dönemde Batı Avrupa ülkeleri geri kabul anlaşmalarıyla birbirlerinin bölgelerine olan göçleri düzenlemişlerdir. Son dönem olarak ifade edilen 1990'ların başında ise Avrupa'nın geri kabul politikası büyük oranda şekillenmeye başlamıştır. Söz konusu bu anlaşmalar her ne kadar düzensiz göçü önleme adına imzalanmış olsa da ilerleyen süreçte bu anlaşmaların geri gönderilmeme ilkesine aykırı olarak uygulandığı ortaya çıkmıştır (Hacıoğlu, 2016: 411).

Tarihsel sürece bakıldığında geri kabul anlaşmaları, AB üye ülke ve kurumlarının uzun yıllar geliştirdiği ve özellikle AB ortak göç politikasında önemli bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. AB'nin genişlemesine paralel olarak sınırlarının daha geniş bir coğrafyaya ulaşması sonrasında düzensiz göç ile mücadele ve sınır kontrollerine odaklanan bir yaklaşım benimsenmiş olduğunu, buna bağlı olarak da AB'ye yönelik göç ile mücadele edilmesinde üçüncü ülkelere de sorumluluk yüklenmeye çalıştığını söyleyebiliriz (Çelik, 2014: 2). Bu doğrultuda Avrupa Birliği şimdiye kadar 18 ülke ile geri kabul anlaşması imzalamıştır. İmzalamış olduğu bu 18 anlaşmanın 15'i yürürlüğe girmiştir. Bu anlamda imzalanan ilk anlaşma Fas ile 1996 yılında olurken son anlaşma ise, 2014 yılında Azerbaycan ile yapılmıştır (Çelik, 2014: 2). Geri kabul anlaşmalarının kavram ve tarihsel sürecini açıkladıktan sonra söz konusu bu anlaşmaların günümüzde Ortadoğu'dan göç eden özellikle Suriyeli mültecilerin AB'ye iltica başvurularının değerlendirilmesinde nasıl bir etkide bulduklarına değinilecektir. Avrupa Birliği'nin mülteci politikasına bakıldığında sorunu çözmek yerine daha çok bu sorunu kendi coğrafyasından uzak tutmak ve orada yönetmek olduğunu görmekteyiz bu bağlamda yapmış olduğu en önemli uygulamanın ise ülkeler ile yapılan geri kabul anlaşmaları olduğunu söyleyebiliriz.

Geri kabul anlaşmaları ile AB kendine iltica başvurusunda bulunan Suriyeli mültecilerin bu başvurularını bireysel olarak değerlendirmek yerine toplu bir şekilde değerlendirmede bulunarak anlaşma imzaladığı ülkeye geri göndermektedir. Söz konusu bu geri göndermeler genellikle hızlandırılmış prosedür ile yapılmaktadır. Bu prosedür insan hakları ve uluslararası koruma hukuku yönünden kimi kaygılar yaratabilmektedir (Göçmen, 2014: 39). Çünkü bunu yaparken çoğu zaman geri gönderilmeme ilkesine aykırı davranmaktadır. Geri gönderilmeme ilkesine göre söz konusu iltica

başvuruları toplu olarak değil tek tek değerlendirilmeli ve ona göre değerlendirilmede bulunulmalıdır. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği geri kabul anlaşmaları ile çoğu kez 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne de aykırı davranmaktadır. Örneğin Türkiye ile yapmış olduğu geri kabul anlaşmasında bunu açık bir şekilde görmekteyiz.

Türkiye 1951 Sözleşmesine göre coğrafi sınırlama koyduğu için yapmış olan geri kabul anlaşması ile Türkiye'ye gönderilen Suriyeli mültecilere uzun bir süre koruma statüsü verememektedir (Soykan, 2016). Bu durumda Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilere kalıcı çözüm yerine onların sadece Avrupa'dan uzak tutulmak istendiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bunun yanında AB geri kabul ile göndermiş olduğu mültecilerin kabul eden ülkelerinde söz konusu olan bu mültecilerin temel gereksinimlerini karşılaması, barınma konusunda uygun yerler ayarlaması gerekmektedir (Bozkurt, 2016: 399). Ancak iltica başvuruları reddedilerek Türkiye gönderilen sığınmacıların çoğunun uygun olmayan şartlarda yaşadığı görülmektedir. Bunun yanında daha öncede belirtildiği gibi Geri Kabul Anlaşması ile Türkiye'ye AB ülkelerinden geri gönderilecek mülteciler açısından non-refoulement (iade edilmeme) ilkesinin ihlali söz konusu olacaktır (Bozkurt, 2016: 300). Sadece mülteci hukuku ya da uluslararası hukuk açısından değil AB hukuku açısından da geri kabul anlaşmalarının mülteci hakları konusunda sıkıntılı olduğunu görmekteyiz.

Geri Kabul Anlaşması AB hukuku açısından da sıkıntılı bir durum yaratmaktadır. AB hukuku belirli şartlar gerçekleştiğinde mültecilerin/sığınmacıların "güvenli üçüncü ülkeye" geri gönderilmelerine izin verir: "Ülkenin geri göndermeme ilkesine uyması; ülkenin kişileri işkence ya da zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye uğrama riskinin olduğu ülkelere geri göndermemesi veya iade etmemesi; sığınmacının yaşamına ve özgürlüklerine yönelik herhangi bir tehditle karşı karşıya kalmaması, sığınmacının iltica başvurusunda bulunabilmesi ve mülteci statüsünün tanınması durumunda Mülteci Sözleşmesi'nin sağladığı tüm korumalardan faydalanabilmesi" hallerin de iadeye izin verilmemektedir (Bozkurt, 2016: 401).

Ancak geri kabul anlaşması gereğince Türkiye'den AB ülkelerine giden yasadışı bütün kişileri Türkiye'ye geri gönderme hakkına sahiptir. Anlaşma gereği bu hakka sahip olan AB iltica haklarını değerlendirmeye almadan toplu olarak geri göndermektedir. Dolayısıyla iltica taleplerini kayda almadığı için de, bu kişilerin AB üyesi ülkelerde mülteci olarak bulunmalarının önüne geçilecektir (Bozkurt, 2016: 401). Buradan da anlaşılacağı üzere geri kabul anlaşması mültecilerin hakkı olan iltica başvurularını da ortadan kaldırmaktadır. Bu durum gerçek anlamda iltica hakkına sahip olanlar ile bu hakka sahip olmayanları aynı anda değerlendirmeye alarak toplu bir değerlendirme yapmaktadır. Geri kabul, insan hakları açısından da aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü iltica ile ilgili prosüdürel güvenceler çoğu zaman geri kabul anlaşmalarında geri plana atılmaktadır. Çünkü hukuka, göre ilticacının başvurusunun o ülkedeki yargı tarafından incelenip bir karara bağlanması gerekmektedir. Ve bu söz konusu süreç devam ederken de ilticanın mahkemede kendi iltica hakkını savunabilmesi için iltica başvurusunda bulunduğu ülkede bulunması gerekmektedir. Ancak ilticanın bu hakkı geri kabul ile elinden alınmaktadır. İltica başvurusunda bulunan kişi bu sürece tabi tutulmadan geri gönderilmemektedir (URL:2, 2016). Avrupa sınırlarında bekleyen mültecilerin durumlarının teker teker değerlendirilmesi gerekirken toplu olarak değerlendirmeye tabi tutulması, insan haklarını açık bir şekilde ihlal etmektedir. Ayrıca Geri kabul anlaşmalarına getirilen eleştirilerden biri de mültecinin sığınmak istediği ülke konusundaki tercihini bertaraf etmesidir. Ancak gelişmiş ülkeler geri kabul anlaşmalarını desteklerken, mültecilerin aslında bu ülkelerde de iltica talebinde bulunabileceklerini, ancak adeta sığınma mekânı alışverişine çıkar gibi ülke seçip beğendiklerini ve ulusal kısıtlamaları dolandıklarını belirtmektedirler (Şahin, 2013: 149). Avrupa Birliği aslında söz konusu bu geri kabul anlaşmaları ile göç yönetiminin getirdiği insan hakları yükümlülüklerinden kurtulmak için sorunu kendi sınırlarından uzaklaştırarak üçüncü ülkelere devretme gayreti içindedir (Canpolat, 2012: 17).

Tüm bunların yanında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de geri kabul anlaşmasında sığınma ile ilgili herhangi bir güvencenin olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Cenevre Sözleşmesi'ne göre de ilticanın başvurusunu yapması gerektiği vurgulanmıştır. Bu sebeple Türkiye'den AB üye ülkelere geçen mülteciler toplu bir şekilde iade edildiği için bu iltica başvurusunu yapamamaktadır. Hâlbuki sığınmacının başvurusunu o ülkedeki yargı sistemi incelemeli ve karara bağlamalıdır. Bu süreçte iltica başvurusunda bulunan kişide o ülkede kalmalıdır ki mahkemeye çıkıp

kendisinin iltica talep ettiğini ifade etmesi ve bu hakkını savunabilmesi gerekmektedir. Ancak geri kabul anlaşması bu hakkı iltica başvurusunda bulunan kişilerden almaktadır. Çünkü söz konusu bu anlaşmalar ile birlikte AB kendi üye ülkelerine geçen mültecilere bu hakkı tanımadan toplu olarak geri göndermektedir (Bozkurt, 2016: 403). Bütün bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere AB üye ülkelere iltica başvurusunda bulunan mültecilerin bu başvurularını normal prosedüre göre değil daha çok kendi menfaatleri doğrultusunda değerlendirmektedir. Bunun en açık örneği ise, yapmış olduğu geri kabul anlaşmalarıdır. Bu anlaşmalar ile birlikte AB üye ülkelere olan göçü önlemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda mültecileri kendi sınırlarından uzak tutarak bu anlaşmalarla yerleştirdiği ülkeler de yönetmek istemektedir. Ancak AB bunu yaparken mültecilerin en temel hakkı olan iltica hakkını hiçe saymaktadır. Üstelik kendisinin ortaya çıkardığı Cenevre Sözleşmesi'ne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne de aykırı davranmaktadır. Çünkü yukarıda da açıkladığımız gibi bu her iki sözleşmede iltica başvurularını değerlendirmede toplu olarak değil bireysel olarak yani tek tek değerlendirmeyi öngörmektedir. Özetle geri kabul anlaşmaları özellikle iltica başvurularının değerlendirmesinde hak ihlallerine sebep olmaktadır. Bunun yanında mültecilerin bu haklarını kullanmasının önüne geçmektedir.

3. Güvenli Üçüncü Ülke Kavramı

Avrupa Birliği, karşılaşmış olduğu mülteci sorununa çözüm bulmak adına çeşitli politikalar üretmektedir. Üretmiş olduğu bu politikaların temel amacı mültecileri birlik sınırına varmasını engellemek ve onları güvenli üçüncü ülke olarak tanımladığı ülkelere yerleştirmektir. Bu bağlamda geri kabul ve güvenli üçüncü ülke gibi araçlar kullanarak iltica başvurusunda bulunan mültecilerin bu başvurusunu değerlendirmeye bile almadan güvenli üçüncü ülke olarak tanımlamış olduğu ülkelere topluca göndermektedir. Konunun daha iyi anlaşılması için öncelikle güvenli üçüncü ülke kavramının ne olduğu ve hangi kriterlerin bir ülkeyi güvenli üçüncü ülke yaptığını açıklamada fayda vardır.

Güvenli üçüncü ülke nedir? Söz konusu bu kavram Avrupa Birliği asgari standart ve usuller yönergesinin 26. ve 27. Maddelerinde düzenlemiştir (Şahin, 2013: 149). Tanım olarak ele alacak olursak güvenli üçüncü ülke; *bir mültecinin başka bir ülkede iltica talebinde bulunmadan önce bulunduğu, iltica ettiği ya da iltica talebinde bulunmasa da ilk iltica talebini değerlendirmeye uygun koşullara sahip olan ülkedir* (Dal, 2016: 1). Söz konusu olan bu yönergenin 27. Maddesinde güvenli üçüncü ülke olarak tanımlanacak olan ülkenin hangi kriterlere de sahip olması gerektiğini düzenlemiştir. Buna göre bu kriterler şunlardır:

1. Kişilerin hayatı ve özgürlüğü, ırk, din, tabiiyet, belirli bir sosyal gruba üyelik ya da siyasi düşünce esasında tehlikeye girmeyecektir ve
2. Cenevre Sözleşmesi uyarınca non-refoulement ilkesine saygı duyulacaktır ve
3. Uluslararası hukukta şart koşulan işkence ve zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muameleye maruz bırakılmama hakkı ihlal edilerek kişinin gönderilmesi yasaklanacaktır ve
4. Mülteci statüsü talep etme olasılığı bulunması ve kişinin mülteci olarak nitelendirilmesi durumunda,

Cenevre Sözleşmesine uygun olarak koruma elde etme olasılığı mevcuttur. (İltica ve Göç Mevzuatı, 2005).

Ülkenin güvenli üçüncü ülke sayılabilmesi için yukarıda sayılan bu maddelerin ülkedeki mülteci konumunda bulunan kişilere uygulanması gerekmektedir (İltica ve Göç Mevzuatı, 2005: 271). iltica anlamında bu kavrama baktığımızda güvenli üçüncü ülke formülü Maastricht Antlaşması sonrasında devreye konulmuştur. Günümüzde bunun Avrupa iltica hukukunun temeli haline geldiğini görmekteyiz. Güvenli üçüncü ülke kavramına göre iltica hakkı için bir devlete başvuran kişi, bu başvuruyu daha önce "güvenli" sayılan başka bir ülkede de yapma imkânına sahip olmuşsa, başvurusu reddedilir (Peker ve Sancar, 2007: 36). Buradan da anlaşılacağı üzere güvenli üçüncü ülke statüsü ile birlikte Avrupa Birliği mültecilerin en temel hakkı olan iltica başvurusunda bulunurken seçim yapmasını engellediğini görmekteyiz. Bunun yanında güvenli üçüncü ülke uygulamasına baktığımızda sadece mültecilerin iltica

başvuruları açısından değil aslında yapısı bakımından da tehlikeli olduğunu görmekteyiz. Çünkü yasaları ne kadar demokratik olursa olsun her ülkede baskı ve buna benzer olaylar görülebilir. Ayrıca güvenli üçüncü ülke siyasi yönelimlere de açıktır. Çünkü bunu belirleyen ülkeler kendi çıkarları doğrultusunda söz konusu olan kriterleri sağlamayan bir ülkeyi bile güvenli üçüncü ülke olarak tanımlayabilir (Peker ve Sancar, 2007: 37). Örneğin göçmenler konusunda en katı tavrı izleyen üye ülkelerden biri olan Macaristan, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nce güvenli görülmeyen Sırbistan'ı Temmuz 2015'te güvenli üçüncü ülke ilan ederek sığınmacıları kayıt altına dahi almaksızın bu ülkeye göndermeye teşebbüs etmiştir (Ekinci, 2016: 32).

Günümüzde Avrupa Birliği, tam da bunu yapmaktadır. Tek amacı mültecileri kendi sınırından uzak tutmak olan Birlik, Sırbistan gibi güvenli üçüncü ülke şartlarına sahip olamayan ülkeleri bile güvenli üçüncü ülke olarak tanımlama çabası içine girmiştir. Güvenli üçüncü ülke kavramına ve uygulamasına bir eleştiride ECRE'den gelmiştir. Üye Devletlerin tek taraflı olarak üçüncü ülkelerden başvuruyu inceleme sorumluluğunu almasını dilemesinin, hoş görülemeyecek bir durum olduğunu belirtmiştir (Eriş, 2007: 154). Bunun yanında AIHM de güvenli üçüncü ülke kavramını uygulayan ülkenin AIHS'nin 3. Maddesinde belirtildiği üzere hiç kimsenin işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ya da muameleye tabi tutulmaması sorumluluğundan kurtulmadığını açıklamıştır. Güvenli üçüncü ülke uygulamasının bir diğer tartışılan tarafı da bu uygulamanın özellikle bazı ülkelerde, mülteci statüsü belirleme prosedürüne erişimi engelleme, başvuruları hızlandırılmış prosedüre yönlendirme, temyiz hakkını kullanmayı azaltma ya da engelleme gibi amaçlara hizmet edecek şekilde kullanıldığı eleştirisi olmuştur (Eriş, 2007: 100). Söz konusu bu uygulama tıpkı geri kabul anlaşmasında olduğu gibi iltica başvurularının değerlendirilmeden topluca geri gönderilmesine de yol açmıştır (URL:4, 2016). Bu aynı zamanda Non-refoulement ilkesine aykırılıkta teşkil etmektedir. Çünkü *güvenli üçüncü ülke farz edilen ülkelere yapılan göndermeler nedeniyle sığınma arayanların başvuruları, herhangi bir inceleme yapılmaksızın incelenmiş kabul edilerek geri çevrilmektedir. Bu, birincil devlet yükümlülüğünün ihlâlidir* (Taneri, 2012: 336). Bunu yaparak aslında birlik, sığınma başvurularını değerlendirme ve bu değerlendirme sonucunda koruma sağlama sorumluluğunun “güvenli” olarak nitelendirilen üye olmayan devletlere kaydırılmasına izin vermektedir (Öztürk, 2012: 201). Söz konusu bu uygulama ile birlikte iltica başvuruları geri çevrilen sığınmacılar geri gönderilerek onların bu başvurularının temyizlerinin sonuçları belli olmadan ihraç edilmelerine ve bu sebepten dolayı da yasal olan haklarını etkili bir şekilde arayamadıklarını görmekteyiz. Bu aynı zaman da sığınma isteyen kişilerin taleplerini münferit olarak değerlendirmek yerine toplu olarak değerlendirmeye almaktadır. Bu toplu olarak değerlendirme sığınmacıların iltica hakkını ellerinden aldığı için hukuki anlamda da sorun teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra güvenli olarak tanımlanan bazı ülkelerinde geri gönderilen mülteciler açısından güvenli olmadığı görülmektedir (İltica ve Göç Mevzuatı, 2005: 246).

Özetle yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere güvenli üçüncü ülke uygulaması özellikle sığınmacıların Avrupa Birliği'ne iltica hakkını elinden almaktadır. Güvenli üçüncü ülke olarak tanımlanan bazı ülkeler aslında söz konusu güvenli ülke kriterlerini taşımamaktadır. Her ne kadar Avrupa Birliği, mülteci sorununa çözüm arayışı içinde gibi görünse de uygulamış olduğu geri kabul ve güvenli üçüncü ülke uygulamaları ile birlikte aslında temel amacının mültecileri kendi sınırından uzak tutmak olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bunun içinde sığınmacıların iltica başvurularını değerlendirmeyi toplu olarak ele alarak onları güvenli ülke olarak tanımladığı aslında çoğununda bu kriterlere uymadığını ülkelere göndermektedir.

Güvenli üçüncü ülke uygulaması her ne kadar kamuoyuna mülteciler adına olumlu gösterilse de gerçekte bu uygulamanın mülteciler adına pek bir fayda sağlamadığı görülmektedir. Söz konusu bu uygulama ile sığınmacıların hukuki hakkı olan iltica hakları ellerinden alınarak toplu olarak Avrupa sınırlarından geri gönderilmektedirler. Bu uygulama sadece Macaristan gibi mülteci politikalarında sertlikte sınır tanımayan ülkelere yarayacaktır.

3.1. Türkiye Neden Güvenli Üçüncü Ülke Yapılmak İstleniyor?

Sorunun cevabına geçmeden, öncelikle Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olup olmadığını ya da bu şartları sağlayıp sağlamadığına bakalım. Avrupa Birliği yasalarına baktığımızda bir ülkenin güvenli üçüncü ülke sayılabilmesi için temel şart olarak Cenevre Sözleşmesi'nin hükümlerini uygulaması ve hiçbir coğrafi kısıtlama koymadan onaylaması gerekmektedir. Ancak Türkiye'ye baktığımızda hem Cenevre Sözleşmesi bakımından hem de 1967 ek Protokolü bakımından güvenli üçüncü ülke konumunda değildir (Bozkurt, 2016: 401,402). Çünkü Türkiye, Avrupa ülkelerinden olmayan kişileri iltica sisteminden muaf tutan coğrafi sınırlamayı henüz kaldırmış değildir (URL:1, 2016). Bu da Avrupa ülkeleri dışında bir ülkede şiddet ve zulümden kaçanların Türkiye'de mülteci olarak tanımlanmasının önünü kapatmaktadır (URL:5, 2013). Ayrıca bu durum beraberinde söz konusu olan kişilerin koruma elde edememelerine de yol açmaktadır. Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Türkiye, güvenli üçüncü ülke değildir. Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak tanımlanabilmesi için öncelikle 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan beş kriterle uyumlu olması gerekir (Karl, 2016). Bunun yanında Avrupa ülkeleri dışında gelen kişileri de mülteci olarak tanımlayabilmelidir. Bu da ancak Cenevre Sözleşmesi'ne koymuş olduğu coğrafi sınırlamayı kaldırmakla mümkün olacaktır (EKŞİ, 2014: 65). Tüm bunları yaptıktan sonra Türkiye, güvenli üçüncü ülke olarak tanımlanabilir. Bu açıklamaları yaptıktan sonra şimdi başa dönüp Türkiye'nin neden güvenli üçüncü ülke yapılmak istendiği sorusunun cevabına geçebiliriz.

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında 20 Mart 2016 tarihinde yürürlüğe giren geri kabul anlaşması gereği Türkiye'den yasadışı yollarla Yunanistan'a geçen mültecilerin iade edilmesini, buna karşılık da Türkiye'den Suriyeli mültecilerin yasal yollarla AB'ye alınmasını öngörüyordu (Weber, 2016: 1,2). Ancak bunun hem Avrupa hem de uluslararası hukuka uygun olması için Türkiye-Yunanistan iade protokolü gereği yapılan iadelerde, Türkiye'nin Sığınma Prosedürleri Yönetmeliği uyarınca "güvenli üçüncü ülke" olarak sınıflandırılması gerekmektedir (Weber, 2016: 1,2). Ancak Türkiye bu şartları sağlamadığı için geri kabul ile göndermeler hukuki anlamda sorun teşkil etmekteydi. Bunu gidermek adına ESI (European Stability Initiative) sözde Suriyeli mülteci krizini çözmek adına Yunanistan'ın Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke olarak kabul etmesini gündeme getirmiştir. Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak kabul edilmesi durumunda sadece Yunanistan da bulunan Suriyeli mültecileri değil aynı zamanda diğer Avrupa ülkelerinde bulunan mültecilerinde Türkiye'ye gönderilmesinin önünü açacaktır (URL:3, 2015). Buradan da anlaşılacağı üzere Avrupa Birliği, güvenli üçüncü ülke şartlarını sağlamayan Türkiye'yi güvenli ülke sayarak kendi üye ülkelerine göç eden mültecileri herhangi bir değerlendirmeye tabi tutmadan Türkiye'ye göndermeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak tanımlanmasındaki en temel amaç budur.

Birlik, Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke yaparak birlik içinde bulunan Suriyeli mültecileri herhangi bir bireysel değerlendirmeye tabi tutmadan Türkiye'ye gönderme hakkını elde etmiştir. Çoğu kez Türkiye'yi, insan hakları ve buna benzer konuda yetersiz bulan, yıllık yayınlamış olduğu Avrupa Birliği ilerleme raporlarında yine insan hakları ve kişi hürriyetleri konusunda yerden yere vuran birlik, mülteciler sınırına dayanınca tüm bunları unutarak Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke olarak kabul edebilmektedir. Bu da aslında Avrupa Birliği'nin mülteci sorununu çözmede ne kadar ciddiyetsiz olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Avrupa Birliği güvenli üçüncü ülke kriterlerini sağlamayan Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke kabul ederek, sınırlarına dayanmış olan mültecileri Türkiye'ye toplu olarak göndermeyi amaçlamıştır. Bunun yanında sığınma talebinde bulunan kişilerin güvenli üçüncü ülke kriteri sağlamayan bir ülkede nasıl bir korumadan yararlanacağını da düşünmeden sadece onları kendi coğrafyasından uzak tutmak istemiştir.

SONUÇ

Genel olarak Avrupa Birliği'nin sığınma ve iltica konularında yapmış olduğu çalışmalara baktığımızda bunların pek de başarıya ulaştığını söyleyemeyiz. Her ne kadar Schengen ile sınırları kaldırıp serbest dolaşım imkânı sağlamış, Dublin Sözleşmesi ile de sığınma konusunda çalışmalar yapmış olsa da bunların üye devletlerin ulusal mevzuatlarında uygulanması konusunda büyük anlaşmazlıklar ortaya çıkardığını görmekteyiz. Söz konusu bu anlaşmazlıklar ve Avrupa birliği üye ülkelerin iltica ve mülteci konusunda Birlik olarak ortak karar alamama sorunu günümüzde de devam etmektedir. Özellikle

Ortadoğu'da meydana gelen çatışmalar beraberinde milyonlarca insanı mülteci durumunu düşürünce Avrupa yeni bir göç dalgası sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bunu önlemek adına Avrupa Birliği, çeşitli politika araçları kullanmıştır. Bunlardan en önemli ve etkin olanları geri kabul ve güvenli üçüncü ülke olmuştur. Birlik, bu iki politika aracı ile temel olarak mültecileri Birlik sınırlarından uzak tutmayı amaçlamıştır. Bunun içinde mülteci konumunda bulunan milyonlarca kişinin temel hakkı olan iltica haklarını ellerinden alarak hiçbir değerlendirmeye tabi tutmadan onları geri kabul ve güvenli üçüncü ülke uygulamaları ile toplu olarak geri göndermiştir. Söz konusu bu politika hem Cenevre Sözleşmesi'ne hem de geri göndermeme ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Avrupa Birliği'nin bu gibi uygulamalardan vazgeçerek daha yapıcı ve daha kalıcı politikalar üretmesi gerekmektedir. Mülteci sorununu sadece kendi sınırlarından uzak tutmak için uygulamış olduğu insan haklarına aykırı uygulamalar yerine uluslararası diyaloga dayanan ve Birliğe üye ülkelerin de içinde bulunduğu ortak politikalar oluşturması gerekmektedir.

Özellikle güvenli üçüncü ülke uygulaması gibi mültecilerin iltica haklarını ellerinden alan ve onlar için güvenli olmayan politika araçları kullanılmamalıdır. Her şeyden önce temel haklara duyarlı bir hukuki çerçeve üzerine oturtulan politikalar oluşturmalıdır. Bunun yanı sıra mülteci ve sığınmacı gibi sorunların çözümünde, AB'nin sahip olduğunu iddia ettiği demokrasi ve insan hakları gibi değerler üzerinden yürütülerek söz konusu değerlerle uyumlu politikalar üretilmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aktaş, E. B. (2012), *Avrupa Birliği Hukuku*, Yetkin Yayınları., Ankara.

Hakim, G. T. (2012), *Uluslararası Hukukta Mülteci ve Sığınmacıların Geri Gönderilmesi İlkesi*, Bilge yayınevi., Ankara.

İltica ve Göç Mevzuatı (Şubat 2005), Ankara.

Keskin, M. H. (2014), *Mitos'dan Lizban'a Avrupa Birliği*, Seçkin., Ankara.

Odman, M. T. (1995), *Mülteci Hukuku*, SBF, İnsan Hakları Merkezi Yayınları.,Ankara.

Peker Bülent, Sancar Mithat (2007), *Mülteciler ve İltica Hakkı*, İnsan Hakları Derneği İktisadi İşletmesi Yayınları., Ankara.

Ülger, İ. K. (2003), *Avrupa Birliği El Kitabı*, Seçkin Yayıncılık., Ankara.

Tezler

Coşkun, F. E. (2004), *Uluslararası Mülteci Hukuku ve Sınırdışı Etme veya Geri gönderme Yasağı*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale.

Eriş, N. (2007), *Avrupa Birliğinde Mültecilerin Hukuki Durumu*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Avrupa Birliği Anabilim dalı, İzmir.

Keskinkaya, V. (2010), *Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme ve Türkiye*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Gazi Üniversitesi SBE Kumu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara.

Şahin, Y. S. (2013), *Avrupa Birliği Mülteci Hukukunda Üye Devletlerin İltica Başvurusunu Değerlendirme Yetkisinin Çerçevesi*,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,T.C. İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul.

Ünlü, G. (2007), *Uluslararası Göç ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde Mültecilik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Muğla Üniversitesi SBE, Muğla.

Süreli yayınlar

EKŞİ, Nuray (2014), *İltica Talepleri Reddedilerek Türkiye'den Sınırdışı Edilmelerine Karar Verilen Yabancılara İlişkin AIHM Kararlarının Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Etkisi*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı:19.

Hopyar, Zehra (2016), *Avrupa'nın Mülteci Politikası*, Uluslar arası Politik Araştırmalar Dergisi, Cilt:2, Sayı 3.

İlke, Göçmen (2014), *Türkiye İle Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşmasının Hukuki Yönden Analizi*, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No:2. Ankara.

Kutluhan, Bozkurt (2016), *Geri Kabul Ve Vize Serbestisi Anlaşması*, TBB Dergisi 2016.

Övünç, Öztürk. N. (2012), *Avrupa Birliği Temel Haklar Şartında Yer Alan Sığınma Hakkının Tahlihi*, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:3 Sayı:2.

Uğur, Ekinci. M. (2016), *Türkiye-Ab Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyaloğu*, **Seta, İstanbul.**

Raporlar

Ahmet, Çelik, *Türkiye – AB Geri Kabul Anlaşması*, Konya Ticaret Odası, Etüt - Araştırma Servisi.

Canpolat, Hasan (2012), *Küresel Göç Ve Avrupa Birliği İle Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi*, ORSAM Rapor No: 123. Ankara.

İnternet Yayınları

Dal, Sevil (2016), Güvenilir Ülke Statüsü, http://www.nokta32.com/yazar-368/guvenilir_ulke_statusu.html, (19.01.2017).

HACIOĞLU Fatma Zeynep, Geri Kabul Antlaşması. <http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerV/589.pdf>. 24.01.2017.

Kopp, Karl (2016), Türkiye güvenli ülke mi?, <http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-g%C3%BCvenli-%C3%BCIke-mi/a-19206661>. (03.03.2017).

Soykan, Cavidan, (2016), <http://bianet.org/biamag/siyaset/173361abturkiye-anlasmasimultecihukukuacisindanneanlamageliyor>, (24.01.2017).

Weber, Albrecht, (2016), Avrupa'ya Mülteci Akımının Sınırlandırılması: Hukuki Perspektif, <http://www.perspektif.eu/avrupaya-multeci-akiminin-sinirlandirilmasi-hukuki-perspektif/>, (21.01.2017).

URL:1- AB Türkiye arasındaki Göç ve Mülteciler Anlaşmasıyla ilgili Soru ve Cevaplar, (2016,) <https://www.hrw.org/tr/news/2016/03/07/287376>, (24.01.2017).

URL:2- 'Mülteci anlaşması uluslararası hukuka aykırı' (2016), <http://www.dw.com/tr/multeci-anlasmasi-uluslararasi-hukuka-aykiri/a-19120690>, (22.01.2017).

URL:3- Yunanistan İçin "Güvenli Üçüncü Ülke" Olarak Türkiye, (2015), <http://www.esiweb.org/pdf/ESI%20-%20Yunanistan%20Icin%20Güvenli%20Üçüncü%20Ülke%20Olarak%20Türkiye%20-%202017%20Ekim%202015.pdf>, (23.01.2017).

URL:4- Güvenli Üçüncü Ülke, http://www.madde14.org/index.php?title=Güvenli_Üçüncü_Ülke, (02.02.2017).

URL:5- Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye-AB Vize Muafiyeti Süreci ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular ve Yanıtlar, (2013,) http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkında_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf, (03.02.2017).